

NACIONALNI OPSERVATORIJ

Radna skupina za osposobljavana strukovnih nastavnika, stručnih učitelja i ravnatelja

PROJEKT

OSPOSOBLJAVANJE STRUKOVNIH NASTAVNIKA I STRUČNIH UČITELJA

1. Uvod

(1) U ovome projektu u sintagmi "**stručni nastavnik i stručni učitelj**", odnosno "**strukovni nastavnik**" razumijevamo osobno, društveno, strukovno i metodički kompetentne osobe koje, na temelju propisanog okvirnog nastavnog plana i programa za određeno područje rada (polje zanimanja) i zanimanje, samostalno i ekipno, sigurno, odgovoreno i kvalitetno pripremaju, izvode, prate, evaluiraju i inoviraju svu strukovno-teorijsku nastavu s laboratorijskim vježbama i/ili praktičnu nastavu iz područja svoje strukovne kompetencije (matične struke i stupnja stručne spreme), kako za redovite učenike (učenike prosječnih sposobnosti) tako i za učenike s odstupanjima od prosječnog razvoja (darovite učenike i učenike s poteškoćama u razvoju) i za odrasle polaznike. U širem značenju te sintagme razumijevamo i instruktore u poduzećima i drugim pravnim subjektima koji primaju učenike srednjih strukovnih škola na praktičnu nastavu i/ili praksu kao i majstore u licenciranim obrtničkim i drugim radionicama.

(2) Od ukupnog broja redovitih učenika koji završavaju obvezno osnovno obrazovanje (npr. 1999. godine obvezno osnovno obrazovanje završilo je 52265 učenika) oko 98 posto upisuje se u prvi razred srednjih škola, a od upisanih učenika u prvi razred srednjih škola oko 74 posto se upisuje u prvi razred 4-godišnjih i 3-godišnjih srednjih strukovnih škola. Manji broj učenika s poteškoćama u razvoju i pripadnika nacionalnih manjina (mađara, talijana i srba) upisuje se u posebne srednje strukovne škole.

(3) Na području Republike Hrvatske veoma je razvijena mreža srednjih škola (1999./2000. bilo ih je 409, od kojih 276 za strukovno obrazovanje redovitih učenika, 21 za umjetničko obrazovanje, 22 za učenike s poteškoćama u razvoju i 14 za učenike-pripadnika nacionalnih manjina).

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (Statistički ljetopis za 2000. godinu) u školskoj godini 1999./2000. u srednjim strukovnim školama bilo je 5233 razrednih odjela s 142.057 učenika.

Prema Izvješću Ministarstva prosvjete i športa - Zavoda za unapređenje školstva (lipanj 2000. godine) u Hrvatskoj se srednje strukovno obrazovanje ostvarivalo u 28 strukovnih i u jednom umjetničkom području rada. U tako razvedenim mrežama škola i obrazovnih programa mladež i odrasli su se mogli osposobljavati za 438 zanimanja s 2-godišnjim, 3-godišnjim i 4-godišnjim trajanjem osposobljavanja.

(4) Zbog otvorenoga procesa privatizacije i prijelaza za tržišnu ekonomiju značajan je broj stručnjaka raznih struka i kvalifikacija ostao bez posla, a novozavršeni stručnjaci također su nezaposleni. U takvoj situaciji su mnogi stručnjaci sa i bez radnog iskustva u struci, koji možda nikada nisu ni razmišljali o radu u strukovnoj nastavi, potražili spas, makar na određeno vrijeme, u srednjim strukovnim školama.

(5) Prema podacima iz Izvješća Ministarstva prosvjete i športa - Zavoda za unapređivanje školstva (rujan 2000.) u hrvatskim srednjim strukovnim školama radi **6749 nastavnika strukovne nastave** (4512 profesora strukovno-teoretske nastave od kojih oko **377 nema potrebnu stručnu spremu**, 1849 stručnih učitelja i 388 suradnika u nastavi). Ukupan broj nastavnika strukovne nastave, naročito broj suradnika u strukovnoj nastavi, znatno se povećava kad mu se pribroje **majstori** u licenciranim obrtničkim i drugim radionicama i **instruktori** u poduzećima i drugim pravnim subjektima koji primaju učenike srednjih strukovnih škola na redovitu i/ili ljetnu praksu.

(6) Prema odredbama Zakona o srednjem školstvu (Narodne novine br.19/1992.) i Pravilnika o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju nastavnika u srednjem školstvu (Narodne novine br. 1/1996.) strukovna nastava u srednjim strukovnim školama, uključujući i škole koje rade u dvojnog sustavu, izvodi se kao STRUKOVNO-TEORETSKA (sa i bez laboratorijskih vježba) i kao PRAKTIČNA NASTAVA.

Prema postojećim propisima smatra se kompetentnim za izvođenje **strukovno-teoretske nastave** onog/onu nastavnika/cu koji/a je završio/la odgovarajući nenastavnički fakultet (strukovna kompetencija), stekao/la nastavnička iskustva tijekom dvogodišnjeg pripravničkog staža i stekao/la pedagoško-psihološka i didaktičko-metodička znanja i vještine na nekom od visokih nastavničkih učilišta (pedagoška kompetencija). Nakon položenog stručnog ispita nastavnik/ca tječe nastavničko zvanje **profesor** strukovnih nastavnih predmeta određenog strukovnog područja.

Prema istim propisima smatra se kompetentnim za izvođenje **praktične nastave** u školskoj radionici onog/onu nastavnika/cu koji/a je završio/la odgovarajuću višu nenastavničku školu (strukovna kompetencija) i koji/ja je stekao/la odgovarajuće iskustvo u struci, stekao/la nastavnička iskustva tijekom dvogodišnjeg pripravničkog staža i stekao/la pedagoško-psihološka i didaktička znanja te znanja i vještine

iz metodike praktične nastave. Nakon položenog stručnog ispita nastavnik/ca stječe nastavničko zvanje **stručni učitelj** praktične nastave određenog strukovnog područja.

Budući da u praktičnoj nastavi i laboratorijskim vježbama postoji potreba za nastavnicima-pomoćnicima (asistentima) sa srednjom stručnom spremom odgovarajuće struke i radnog iskustva (strukovna kompetencija) i da oni/e neposredno podučavaju i uvježbavaju učenike praktičnim vještinama, od njih se također zahtjeva stjecanje pedagoške kompetencije putem dvogodišnjeg pripravničkog staža i stjecanja pedagoško-psiholoških i didaktičkih znanja te znanja i vještina iz metodike praktične nastave. Nakon položenog stručnog ispita nastavnik/ca-pomoćnik/ca stječe nastavničko zvanje **suradnik u strukovnoj nastavi** određenog strukovnog područja.

Osobe koje rade u obrtu, malom i srednjem poduzetništvu i koje žele primati učenike srednjih strukovnih škola na naukovanje, moraju imati licencu svoje radionice. Da bi dobila licencu, radionica, između ostalih uvjeta, mora imati kompetentnu osobu (strukovno i pedagoški) za podučavanje naučnika. Ta se kompetencija stječe položenim ispitom za zvanje **majstor** u određenom obrtu.

Za sada nisu propisani uvjeti, poglavito kadrovski, koje moraju ispunjavati pravne osobe (poduzeća i dr.) da bi mogle primati učenike na praktičnu nastavu ili praksu.

(7) Na temelju postojećih propisa (Pravilnik o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu, Narodne novine br. 89/95.), profesori strukovno-teoretske nastavne tijekom službe mogu napredovati u nastavnička zvanja **profesor-mentor i profesor-savjetnik**, stručni učitelji u zvanja **stručni učitelj-mentor i stručni učitelj-savjetnik**. Profesori strukovne nastave mogu napredovati i na nastavničke položaje **voditelja smjene u školi, ravnatelja škole i savjetnika u Ministarstvu prosvjete i športa**.

2. Problem

(1) Nakon ukidanja Fakulteta industrijske pedagogije u Rijeci, koji je radio od 1953. do 1978. godine, i koji je sustavno, strukovno i metodički, osposobljavao profesore i stručne učitelje tehničkih struka, *izbor budućih strukovnih nastavnika* (profesora, stručnih učitelja i suradnika u praktičnoj nastavi) iz reda stručnjaka sa završenim odgovarajućim fakultetima i školama (višim i srednjim) i njihovo praktično osposobljavanje za neposredni rad s učenicima prepušten je srednjim strukovnim školama, a *njihovo pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje* godinama je ostvarivano po neujednačenim nastavnim planovima i programima bez uvažavanja metodičkih specifičnosti nastave koju izvode učenicima. Zatim su ulogu nositelja dopunskog pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja preuzla visoka nastavnička učilišta kojima je zadaća obrazovanje budućih profesora općeobrazovnih nastavnih predmeta i stručnih suradnika (pedagoga, psihologa, defektologa i bibliotekara) u osnovnim i srednjim školama.

Do određenih promjena pretpostavki za poboljšanje pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja strukovnih nastavnika došlo je tek nakon donošenja Pravilnika o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom i srednjem školstvu

(Narodne novine, br. 89/1995.), inoviranog Pravilnika o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju nastavnika u srednjem školstvu (Narodne novine, br. 1/1996.) i nakon donošenja **Odluke o nastavnom planu i programu te organizaciji pedagoško-psihološkog obrazovanja učitelja u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu** (Vjesnik Ministarstva prosvjete i športa, br. 2/1997.). Međutim, Odluka o nastavnom planu i programu te organizaciji pedagoško-psihološkog obrazovanja učitelja u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu ne ostvaruje se u cijelosti. Naime, neka visoka nastavnička učilišta ne izvode nastavu iz metodika strukovne nastave, a metodički praktikum se ostvaruje samo na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu i na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih znanosti i odgojnih područja u Splitu, i to za buduće profesore tehničkih struka, a na pedagoškom fakultetu u Osijeku metodički praktikum izvodi se zajedno za srodna radna strukovna područja. Troškove dopunskog obrazovanja, u pravilu, snose sami budući strukovni nastavnici.

Spoznaje s kojima raspolaže Ministarstvo prosvjete i športa-Zavod za unapređenje školstva upućuju na zaključak:

- a) o manjkavom ostvarivanju pripravnosti u srednjim strukovnim školama,
- b) o deficitu onih znanja i vještina kod strukovnih nastavnika koja su posljedica privatizacije i prijelaza hrvatskog gospodarstva na tržišnu ekonomiju kao i **ubrzanog tehničko-tehnološkog razvoja**,
- c) o neprimjerenom planiranju i programiranju permanentnog obrazovanja i usavršavanja strukovnih nastavnika,
- d) malom broju strukovnih nastavnika koji se uključuju u ponuđene programe strukovnog i metodičkog obrazovanja i usavršavanja.

(2) Inicijalno osposobljavanje strukovnih nastavnika prije položenog stručnog ispita kao i njihovo osposobljavanje, usavršavanje i poslijediplomsko specijalističko i znanstveno obrazovanje (magistarsko i doktorsko) tijekom službe (in-service) u Hrvatskoj predstavlja složen problem. Njegova složenost rezultira:

- iz neusklađenosti odgojno-obrazovnog sustava, pa i podsustava srednjeg strukovnog obrazovanja, s koncepcijom cjeloživotnog obrazovanja i s Nacionalnom standardnom klasifikacijom obrazovanja;
- iz istodobnog zahtjeva sustavu srednjeg strukovnog obrazovanja da poveže obvezno osnovno obrazovanje, s jedne strane, sa vrlo promjenjivim zahtjevima tržišta rada i visokih strukovnih učilišta, na drugoj strani;
  - da omogući mladeži (redovitim učenicima, darovitim učenicima i učenicima s poteškoćama u razvoju) i odraslim polaznicima stjecanje strukovne kompetencije u prvome zanimanju;
  - da svoje učenike/polaznike pripremi za doživotno učenje i samoučenje;
  - da odraslim osobama s prvim zanimanjem (temeljnim strukovnim obrazovanjem) omogućava stalno prilagodavanje zahtjevima tržišta rada putem prekvalifikacija, tehnoloških specijalizacija i usavršavanja te pripremanje za obrazovanje na akademskoj obrazovnoj razini;
- iz podijeljenosti nadležnosti između Ministarstva prosvjete i športa, Ministarstva za znanost i tehnologiju i Ministarstva obrta, malog i srednjeg poduzetništva, od kojih je Ministarstvo prosvjete i športa nadležno za osposobljavanje prije službe suradnika u strukovnoj nastavi i

za osposobljavanje tijekom službe svih strukovnih nastavnika, Ministarstvo znanosti i tehnologije za osposobljavanje prije službe diplomiranih stručnjaka sa završenim nenastavničkim fakultetima (profesora strukovne nastave) i višim školama (stručnih učitelja), a Ministarstvo obrta, malog i srednjeg poduzetništva za osposobljavanje majstora obrta;

- iz nereguliranosti mogućnosti poslijediplomskog specijalističkog i znanstvenog (magistarskog i doktorskog) obrazovanja strukovnih nastavnika;
- iz nepostojanja specijaliziranih institucija za sustavno osposobljavanje strukovnih nastavnika prije službe i tijekom službe, zbog čega su se u proces ostvarivanja dijela kurikula osposobljavanja prije službe (pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje) uključila postojeća visoka učiteljska učilišta u Čakovcu, Osijeku, Puli, Rijeci, Splitu, Zadru i Zagrebu;
- iz činjenice da svi izabrani kandidati za strukovne nastavnike, nakon zasnivanja radnog odnosa na određeno vrijeme (2 godine), imaju obvezu tijekom toga vremena izvoditi nastavu, ostvarivati program pripravničkog stažiranja, usvojiti pedagoško-psihološka i didaktičko-metodička znanja i položiti stručni ispit;
- iz nekompatibilnosti postojećeg stanja sa stanjima u zemljama članicama Europske zajednice i u drugim zemljama kao ni s preporukama međunarodnih organizacija.

Iluzorno je očekivati da će se u takvim uvjetima osposobljavati strukovni nastavnici s poželjnim kompetencijama (osobnom, društvenom, strukovnom i metodičkom). Strukovne nastavnike poželjnih kompetencija može osiguravati samo sustav koji će obuhvaćati:

- a) izbor i inicijalno osposobljavanje prije stručnog ispita,
- b) osposobljavanje i usavršavanje nakon položenog stručnog ispita (stečene licencije), tj. tijekom nastavničke službe,
- c) izbor u nastavnička zvanja i osposobljavanje za njih i u njima,
- d) izbor na nastavničke položaje i osposobljavanje za njih na njima
- e) poslijediplomsko specijalističko i znanstveno obrazovanje.

3. Cilj i zadaci istraživanja

3.1. Cilj istraživanja

Cilj je ovoga projekta izraditi sustav izbora, strukovnog i pedagoškog osposobljavanja strukovnih nastavnika prije (pre-service) i poslije položenog stručnog ispita (in-service) za nastavni rad u svim vrstama srednjih strukovnih škola, koji će biti utemeljen na načelima cjeloživotnog obrazovanja.

3.2. Zadaci istraživanja

Zadaci su ovoga istraživanja:

1. izraditi **pregled situacije** strukovnih nastavnika u hrvatskom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju **u svijetlu novih promjena u Republici Hrvatskoj** (tržišna ekonomija, otvoreno društvo i integracija u strukturu Europske zajednice) i u njenom obrazovnom sustavu,
2. utvrditi **preporuke** (smjernice) **za unapređivanje sustava** osposobljavanja, usavršavanja i poslijediplomskog specijalističkog i znanstvenog obrazovanja postojećih i budućih strukovnih nastavnika.

4. Hipoteza

Postojeća rješenja pre-service i in-service osposobljavanja strukovnih nastavnika u Republici Hrvatskoj nisu primjerena koncepciji cjeloživotnog obrazovanja i, kao takva, ne omogućavaju im stjecanje potrebnih nastavničkih kompetencija kao ni razvoj profesionalne karijere (uspješno uzdizanje u nastavnička zvanja i na nastavničke položaje kao i osposobljavanje za ta zvanja i položaje).

5. Metodologija

S obzirom na cilj, opseg i vremensko ograničenje trajanja istraživanja, primjenit će se **PILOT PROJEKT** na namjernom uzorku srednjih strukovnih škola s područja Zagreba, Karlovca i Rijeke. Istraživanje će obuhvatiti i druge bitne izvore podataka.

U izvedbi ovoga pilot istraživanja koristit će se:

- deskriptivna, komparativna i metoda teorijske analize,
- postupci kvantitativne i kvalitativne analize stanja, anketiranja jedinica iz istraživačkih uzoraka (ispitanika) i predviđanja,
- anketni upitnici kao istraživački instrumenti.

6. Nositelji projekta

Projekt je dio šireg istraživačkog projekta kojeg financijski podržava **European Training Foundation**, a koordinira **hrvatski Nacionalni opservatorij**.

Voditelj radne skupine: Vlado Luburić, prof.

Članovi radne skupine su:

1. dr. sc. Dušan Petričević, (koordinator)
2. dr. sc. Mijo Cindrić,
3. dr. sc. Josip Milat,
4. dr. sc. Hrvoje Vrgoč

7. Izvori podataka

Za ovo pilot istraživanje koristit će se slijedeći izvori podataka:

- namjerni uzorak od 20 srednjih strukovnih škola koje osposobljavaju mladež i 10 institucija koje osposobljavaju odrasle za rad u slijedećim područjima rada: strojarsko, brodograđevno, elektrotehničko, ekonomsko-trgovinsko, ugostiteljsko-turističko, poljoprivredno, prehrambeno, drvene tehnologije, graditeljsko, cestovnog prometa, pomorskog prometa, PT prometa, željezničkog prometa, kemijske tehnologije, grafičke tehnologije, tekstilne tehnologije, zdravstva, osobnih usluga i informatike i računalstva s područja Zagreba, Karlovca i Rijeke;
- visoka nastavnička učilišta u Čakovcu, Osijeku, Puli, Rijeci, Splitu, Zadru i Zagrebu (Učiteljska akademija i Prirodoslovno-matematički fakultet) koja izvide nastavau u funkciji inicijalnog pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog osposobljavanja strukovnih nastavnika;
- Ministarstvo prosvjete i športa - Zavod za unapređivanje školstva;
- postojeći propisi (Zakon o srednjem školstvu, Zakon o obrtu, Pravilnik o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju nastavnika u srednjem školstvu, Pravilnik o polaganju majstorskog ispita, Odluka o nastavanom planu i programu te organizaciji ...);
- dokumenti zemalja članica Europske zajednice i drugih zemalja, i
- dokumenti ILO-a, UNESCO-a i Vijeća Europe.

8. Trajanje i kalendar ostvarivanja projekta

8.1. Trajanje istraživanja

Istraživanje će trajati do _____.

8.2. Kalendar aktivnosti

1. Izrada projekta ..... do 15. travnja 2001.
2. Izbor namjernog uzorka srednjih strukovnih škola .....do 20. travnja 2001.
3. Prikupljanje dokumentacije o pre-service i in-service

- osposobljavnju strukovnih nastavnika .....do
4. Izrada upitnika za prikupljanje podataka od srednjih strukovnih škola iz namjernog uzorka i od visokih nastavničkih učilišta koja izvode pre-service osposobljavanje strukovnih nastavnika u Hrvatskoj .....do
  5. Izrada prvoga izvješća o pripremi i ostvarivanju projekta...do 31. svibnja 2001.
  6. Prezentacija prvoga izvješća na seminaru "Integracija rada i učenja" u Opatiji.....do 20. lipnja 2001.
  7. Prikupljanje i obrada podataka iz srednjih strukovnih škola i visokih učilišta koja izvode pre-srvice osposobljavanje strukovnih nastavnika te analiza dokumenata drugih zemalja i međunarodnih organizacija..do
  8. Izrada konačnog izvješća.....do
  9. Prezentacija konačnog Izvješća na nacionalnoj razini (Okrugli stol, RTV, seminar, ...).....do
  10. Izrada možebitnih izmjena.....do
  11. Diseminacija rezultata istraživanja na nadležna ministarstva s ciljem osiguravanja uvjeta (zakonskih, financijskih, organizacijskih, kadrovskih i dr.) za izgradnju novog sustava pre-service i in-service osposobljavanja strukovnih nastavnika.....do
  12. Praćenje i ocjenjivanje procesa izgradnje novog sustava...do
  13. Završna evaluacija i inoviranje novog sustava.....do

Rizici: Realizacija projekta, a naročito implementacija njegovih rezultata u novi sustav pre-service i in-service osposobljavanja strukovnih nastavnika, može se suočiti s poteškoćama u slučaju otsustva dragovoljne suradnje srednjih škola iz namjernog uzorka, visokih učilišta za pre-service osposobljavanje strukovnih nastavnika i nadležnih ministarstava.

9. Administrativno-tehnički poslovi

Administrativno-tehničke poslove za potrebe radne skupine obavljat će Ministarstvo prosvjete i športa - Zavod za unapređivanje školstva.

10. Financijski plan

Financijska sredstva za izradu i realizaciju projekta osigurava European Training Foundation.

UZORAK SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA

Red. broj	Strukovno i obrazovno područje	Naziv i adresa škole
-----------	--------------------------------	----------------------

1.	Strojarstvo	Tehnička škola, Karlovac, Ljudevita Jonkea bb
2.	Elektrotehnika	Elektrotehnička škola, Zagreb, Konavoska 2
3.	Ekonomija i trgovina	Prva ekonomska škola, Zagreb, Medulićeva 33
4.	Ugostiteljstvo i turizam	Ugostiteljsko učilište, Zagreb, Kombolova 2
5.	Poljoprivreda	Poljioprivredna škola, Zagreb, Gjure Prejca 2
6.	Prehrambena tehnologija	Prehrambeno-tehnološka škola, Zagreb, Gjure Prejca 2
7.	Drvena tehnologija	Drvodjeljska škola, Zagreb, Savska cesta 86
8.	Graditeljstvo	Graditeljska tehnička škola, Zagreb, Av. V. Holjevca 17
9.	Cestovni promet	Škola za cestovni promet, Zagreb, Trg. J. F. Kennedy 8
10.	Pomorski promet	Pomorska kola, Bakar, Nautička 14
11.	PT promet	Poštanska i telekomunikacijska škola, Zagreb, Trg J. F. Kennedy 9
12.	Željeznički promet	Željeznička tehnička škola, Zagreb, Palmotićeve 84
13.	Grafička tehnologija	Grafička škola, Zagreb, M. Getaldića 2
14.	Tkastilna tehnologija	Škola za tekstil, kožu i dizajn,

		Zagreb, Prilaz baruna Filipovića 80
15.	Zdravstvo	Škola za medicinske sestre, Zagreb, Vinogradska 23
16.	Osobne usluge	Obrtnička škola za osobne usluge, Zagreb, Savska cesta 23
17.	Informatika i računalstvo	Strojarska tehnička škola Frana Bošnjakovića, Zagreb, Konavoska 2
19.	Kemijska tehnologija	Kemijska i geološka tehnička škola, Zagreb, Ul. grada Vukovara 269
20.	Brodogradnja	Tehnička škola za strojarstvo i brodogradnju, Rijeka, Vukovarska 58
21.	Obrazovanje učenika s poteškoćama u razvoju	Srednja škola - Centar za odgoj i obrazovanje, Zagreb, Zagorska 14
22.	Obrazovanje odraslih	Pučko otvoreno učilište, Zagreb, Ul. grada Vukovara 68

Napomene: 1. Upitnikom obuhvatiti nastavnike strukovno-teoretske i praktične nastave (stručne učitelje i suradnike u praktičnoj nastavi).
2. Što s majstorima u obrtima i instruktorima u tvrtkama?

INDIKATORI STANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ, bez usporedbe sa stanjima u drugim zemljama

A. STANJE PRIJE STRUČNOG ISPITA

1. Stanje strukovnih nastavnika u uzorku srednjih strukovnih škola

- Kriteriji izbora za budućeg strukovnog nastavnika: za profesora, za stručnog učitelja, za suradnika u strukovnoj nastavi
- Broj i struktura strukovnih nastavnika po strukama i stupnjevima stručne spreme, po spolu,
- Ukupno radno iskustvo i radno iskustvo u srednjem strukovnom obrazovanju
- Godina diplomiranja
- Koje su strukovne nastavne predmete predavali i koje predaju tijekom 2000./01.?
- Radne obveze
- Tjedna norma rada za profesore STN, stručne učitelje PN i suradnike u strukovnoj nastavi
- Ima li stečeno pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje
- Ima li položen stručni ispit
- itd.

2. Stanje ravnatelja u uzorku srednjih strukovnih škola

- Kriteriji izbora na položaj ravnatelja srednje strukovne škole
- Priprema za položaj ravnatelja
- Usavršavanje na položaju
- itd.

3. Strukovna škola iz uzorka

- Koje strukovne programe izvodi
  - u 4-godišnjem trajanj
  - u 3-godišnjem trajanju, od toga u dvojnomo sustavu
- Strukovno nekompetentni nastavnici u strukovnoj teoriji, u praktičnoj nastavi
- itd.

4. Pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko osposobljavanje (**stjecanje prve licencije za nastavnički rad**)

- Koja visoka učiteljska učilišta rade na osposobljavanju budućih strukovnih nastavnika
- Nastavni planovi i programi po kojima izvode osposobljavanje
- Kompetencija nastavnika za izvođenje kolegija iz nastavnog plana
- Rok stecanja pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičke osposobljenosti
- Nadležna ministarstva za osposobljavanje
- Propisi
- Financiranje troškova pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja
- itd.

Napomena: Stanje ispitati upitnikom.

5. Stažiranje budućih strukovnih nastavnika

- Propisi
- Trajanje
- Program stažiranja
- Mentori
- Radne obveze nastavnika tijekom stažiranja
- Plaća nastavnika tijekom stažiranja
- Seminari (strukovni i pedagoški) za pripravnike
- itd.

6. Stručni ispit (**stjecanje druge licencije za samostalni nastavnički rad**)

- Uvjeti pristupanja stručnom ispitu
- Ispitni programi za buduće profesore, stručne učitelje i suradnike u strukovnoj nastavi
- Nositelji stručnih ispita
- Propisi
- Rokovi
- Iskustva ispitnih povjerenstava
- Financiranje
- itd.

B. STANJE POSLIJE STRUČNOG ISPITA

1. Rad s drugom licencijom, te strukovno i pedagoško usavršavanje

- Elementi praćenje i ocjenjivanja rada nastavnika
- Tko prati i ocjenjuje rad nastavnika
- Ponuda programa za strukovno i pedagoško usavršavanje
- Plaće
- Financiranje troškova usavršavanja
- Uvjeti rada: broj nastavnih predmeta koje izvodi učenicima, smanjene norme rada ovisno o radnom iskustvu, itd.

2. Izbor u zvanja, osposobljavanje za rad u zvanjima i usavršavanje u nastavničkim zvanajima

2.1. Nastavnik-mentor

- Kriteriji izbora
- Predlagač
- Tko odlučuje o izboru
- Ponuda programa za strukovno i pedagoško osposobljavanje za zvanje
- Nositelji programa osposobljavanja nastavnika za zvanje
- Uvjeti rada u zvanju: broj nastavnih predmeta, smanjena norma rada, itd.
- Ponuda programa usavršavanja u zvanju mentora
- Trajanje mandata

- Uvjeti reizbora
- Plaća
- itd.

2.2. Nastavnik-savjetnik (analogno nastavniku-mentoru)

3. Izbor na nastavničke položaje, osposobljavanje za rad na nastavničkim položajima i usavršavanje na nastavničkim položajima

3.1. Voditelj ...

- Kriteriji izbora

3.2. Ravnatelj škole

- Kriteriji izbora
- Postojeća programska ponuda
- Obveznost

3.3. Strukovni savjetnik u ministarstvima, zavodima, ...

4. Poslijediplomsko specijalističko i znanstveno obrazovanje strukovnih nastavnika

4.1. Specijalističko obrazovanje

4.2. Znanstveno magistarsko obrazovanje

4.3. Doktorsko obrazovanje

NEKI POKAZATELJI STANJA STRUKOVNIH NASTAVNIKA I RAVNATELJA SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA

A. OPĆE NAPOMENE

1. Propisi o strukovnim nastavnicima

U Hrvatskoj se već dugi niz godina sve o strukovnim nastavnicima regulira u "paketu", ne samo s gimnazijskim nastavnicima već i s osnovnoškolskim učiteljima. Na taj se način negiraju specifičnosti strukovnih nastavnika i često izvode zaključci koji se negativno odražavaju na kvalitet strukovne nastave te na položaj i motivaciju strukovnih nastavnika.

Posebne poteškoće izvire iz kontraproduktivne razdvojenosti nadležnosti ministarstava u odnosu na strukovne nastavnike. Naime, već nekoliko godina je cjelokupna problematika dodiplomskog obrazovanja odgajatelja predškolske djece, učitelja osnovne škole i nastavnika srednjih škola, osim suradnika u praktičnoj nastavi i vježbama, u nadležnosti Ministarstva znanosti i tehnologije, obrazovanje suradnika u praktičnoj nastavi u nadležnosti Ministarstva prosvjete i športa, a obrazovanje majstora u obrtima u nadležnosti Ministarstva obrta, malog i srednjeg poduzetništva. Samim time je i dopunsko pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje strukovnih nastavnika sa završenim sveučilišnim (VSS) i visokim strukovnim studijima (VŠS), kao kompenzacijsko obrazovanje na razini dodiplomskog obrazovanja, došlo u nadležnost Ministarstva znanosti i tehnologije, odnosno visokih učiteljskih učilišta, a ne u nadležnost predstavnika njihova tržišta rada, dakle Ministarstva prosvjete i športa.

2. Obilježja postojećih strukovnih nastavnika

U postojećem podustavu srednjeg strukovnog obrazovanja Republike Hrvatske rade strukovni nastavnici različitih obilježja. Tako, na primjer, među njima ima onih:

2.1. koji izvode strukovnu nastavu u srednjim strukovnim školama:

- a) za **tehničko obrazovanje** (obrazovanje za područja rada i zanimanja kojima je tehnika osnovno obilježje). U tu skupinu spadaju nastavnici arhitekture i urbanizma, brodogradnje, elektrotehnike, geodezije, građevinarstva, grafičke tehnologije, kemijskog inženjerstva, metalurgije, računarstva, rudarstva, nafte i geološkog inženjerstva, strojarstva, tehnologije prometa i transporta, tekstilne tehnologije, zrakoplovne i drugih tehnika,
- b) za **stručno obrazovanje** (obrazovanje za sva netehnička područja rada i zanimanja). U tu skupinu spadaju nastavnici biomedicine i zdravstva (sestrinstvo, zubarstvo, veterina, ...), biotehnike (agronomija, šumarstvo, biotehnologija, ...) i društvenih znanosti (ekonomija, pravo, ...);

2.2. koji su, na temelju završene razine strukovnog obrazovanja i Zakona o srednjem školstvu, klasificirani na tri obrazovne razine:

- a) sa završenim sveučilišnim strukovnim obrazovanjem (VSS),
- b) sa završenim višim strukovnim obrazovanjem (VŠS), i
- c) sa završenim srednjim strukovnim obrazovanjem (SSS);

2.3. koji, na temelju Zakona o srednjem školstvu, mogu:

- a) izvoditi **strukovno-teoretsku nastavu** (oni sa završenim sveučilišnim strukovnim obrazovanjem, odnosno s VSS),
- b) izvoditi **praktičnu nastavu i vježbe** (oni sa završenim visokim strukovnim studijem, odnosno s VŠS),
- c) pomagati u **pripremi i izvođenju praktične nastave i vježbi** (oni sa završenim srednjim strukovnim obrazovanjem, odnosno sa SSS);

2.4. koji obavljaju nastavničke poslove:

- a) s **redovitim učenicima srednjih strukovnih škola** (4-godišnjih i 3-godišnjih),
- b) s **učenicima srednjih strukovnih škola koji imaju poteškoće u razvoju**,
- c) s **odraslim polaznicima** koji se obrazuju na razini srednjeg strukovnog obrazovanja;

2.5. koji su pedagošku kompetenciju strukovnog nastavnika stekli:

- a) **redovitim dodiplomskim studijem ili studijem uz rad na bivšoj Visokoj industrijsko-pedagoškoj školi, odnosno Pedagoškom fakultetu u Rijeci** (do 1978. godine). Ti studiji su bili stupnjeviti i omogućavali su kandidatima sa završenim odgovarajućim srednjim strukovnim školama i radnim iskustvom u struci stjecanje strukovne i pedagoške kompetencije na razini više (nastavnik praktične nastave) i visoke stručne spreme (profesor strukovno-teoretske nastave). Uz to, ti su studiji omogućavali profesorima strukovno-teoretske nastave kao i diplomiranim inženjerima da putem dvogodišnjeg poslijediplomskog studija uz rad steknu znanstveni stupanj magistra, a poslije i doktora znanosti u području pedagogije;
- b) **dopunskim pedagoško-psihološkim i didaktičko-metodičkim obrazovanjem nakon završenog odgovarajućeg sveučilišnog ili visokog strukovnog ili srednjeg strukovnog obrazovanja,**
- c) **završavanjem pripravničkog staža u strukovnoj školi i polaganjem ispita pred školskim ispitnim povjerenstvom.**

- 2.6. koji su prije zaposlenja u srednjim strukovnim školama stekli kraće ili duže radno iskustvo u matičnoj struci kao i onih koji takvog iskustva nemaju;
- 2.7. koji su se upisali na viši stručni studij (više tehničke škole) nakon završene gimnazije, a tijekom dvogodišnjeg studija nisu imali praktičnu nastavu ni vježbe, pa su zbog toga, zapravo, nedovoljno strukovno kompetentni za izvođenje praktične nastave;
- 2.8. koji su završili sveučilišno strukovno obrazovanje ali bez onih obrazovnih sadržaja koje je donio suvremeni znanstveno-tehnički i tehnološki razvoj pa su zbog toga u nemogućnosti ista prenositi učenicima koji se osposobljavaju za suvremena zanimanja;
- 2.9. iako određeni dodiplomski studiji ne osiguravaju svršenim studentima ona znanja i vještine koja su im potrebna za rad u strukovnim školama, još uvijek za njih nema sustavno organizirane doedukacije, odnosno kompenzacijskog stručnog obrazovanja i osposobljavanja.
- 2.10. koji su zaposleni u javnim i privatnim srednjim strukovnim školama kao i u drugim pravnim subjektima.

B. STANJE PRIJE STRUČNOG ISPITA

1. Broj strukovnih nastavnika te njihova struktura prema strukama, spolu, ukupnom radnom iskustvu i iskusvu u strukovnom obrazovanju, itd.

Budući da Ministarstvo prosvjete i športa - Zavod za unapređivanje školstva ni Državni zavod za statistiku ne raspolažu s potrebnim podacima o stvarnom stanju strukovnih nastavnika, ovim je projektom predviđeno prikupljanje i sistematiziranje istih. Na temelju tih podataka moći će se pouzdanije planirati sadržaje i oblike njihova strukovnog i pedagoškog osposobljavanja i usavršavanja.

2. Strukovna kompetencija strukovnih nastavnika

Prema odredbama 77. članka Zakona o srednjem školstvu, strukovno su kompetentni:

- za izvođenje strukovno-teoretske nastave, stručnjaci koji su završili sveučilišno obrazovanje odgovarajućeg znanstvenog područja (VSS odgovarajućeg znanstvenog područja),
- za izvođenje praktične nastave i vježbi, stručnjaci koji su završili sveučilišno ili visoko strukovno obrazovanje (VSS ili VŠS) odgovarajućeg znanstvenog područja),
- za pripremanje i izvođenje praktične nastave i vježbi, stručnjaci koji su završili srednje strukovno obrazovanje (SSS) za odgovarajuće područje rada i zanimanje.

3. Uvjeti (kriteriji) zapošljavanja strukovnih nastavnika

Prema članku 78. Zakona o srednjem školstvu (Narodne novine br. 19/92.) i članku 57. Pravilnika o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju nastavnika u srednjem školstvu (Narodne novine br. 1/96.) kandidati za strukovne nastavnike moraju ispunjavati slijedeće uvjete:

1. stečen odgovarajući stupanj stručne spreme u odgovarajućem znanstvenom području (za VSS i VŠS), odnosno području rada (za SSS),
2. stečeno pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje (Ako kandidat ne ispunjava ovaj uvjet, dužan je u roku od godine dana od dana izbora steći to obrazovanje),
3. uspješno završen pripravnički staž u trajanju od dvije godine od dana izbora, ako su bez radnog iskustva u strukovnoj nastavi,
4. u tijeku pripravničkog staža, a najranije nakon uspješno obavljenog pripravičkog staža u trajanju od godine dana od dana izbora, položiti stručni ispit,
5. društvena podobnost (nekažnjavanje).

Dakle, postojeći propisi nisu regulirali:

- a) *obvezu provjere osobnih sposobnosti strukovnih nastavnika,*
- b) *minimalno radno iskustvo u matičnoj struci,*
- c) *starosne granice budućih strukovnih nastavnika.*

4. Temeljna zvanja strukovnih nastavnika

Prema odredbama članka 78. Zakona o srednjem školstvu i Pravilnika o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom i srednjem školstvu (Narodne novine br. 89/95.) strukovni nastavnici, nakon položenog stručnog ispita, stječu slijedeća temeljna nastavnička zvanja:

- a) **profesor one skupine nastavnih predmeta** koji pripadaju njegovoj matičnoj struci (npr. profesor strojarske skupine nastavnih predmeta),
- b) **stručni učitelj praktične nastave i vježbi** u njegovoj matičnoj struci i zanimanju (npr. stručni učitelj praktične nastave i vježbi u strojarstvu - strojna obrada),
- c) **suradnik u praktičnoj nastavi i vježbama** njegovoj matičnoj struci i zanimanju (npr. suradnik u praktičnoj nastavi i vježbama u području strojarstva - ručna obrada).

5. Stjecanje pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke kompetencije

5.1. Strukovni nastavnici

Prema odredbama članka 78. Zakona o srednjem školstvu svi zaposleni nastavnici bez pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke kompetencije imaju obvezu, u roku od godine dana od dana izbora, istu steći.

Prema odredbi članka 57. Pravilnika o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju nastavnika u srednjem školstvu (Narodne novine br. 1/96.), pedagoško-psihološko obrazovanje obuhvaća:

- opću pedagogiju,
- didaktiku,
- metodiku,
- psihologiju odgoja i obrazovanja, a donosi ga Ministarstvo prosvjete i športa.

Odredbama Zakona o srednjem školstvu i Pravilnika o stručnoj spremi i pedagoško-psihološkom obrazovanju nastavnika u srednjem školstvu nije načinjena sadržajna ni bilo kakva druga razlika između pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja profesora strukovno-teoretske nastave, stručnih učitelja praktične nastave i vježbi i suradnika u praktičnoj nastavi i vježbama.

Tek je Odlukom o nastavnom planu i programu te organizaciji pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja učitelja u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu (Vjesnik Ministarstva prosvjete i športa br. 2/97.) načinjena razlika između nastavnog plana i programa pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja za profesore strukovno-teoretske nastave te profesore i stručne učitelje praktične nastave i vježbi i nastavnog plana i programa toga obrazovanja za suradnike u praktičnoj nastavi i vježbama.

Prema toj Odluci **nastavni plan za strukovne nastavnike** s visokom i višom stručnom spremom obuhvaća:

1. Pedagogiju,	30 nastavnih sati,
2. Psihologiju odgoja i obrazovanja,	35 " ,
3. Didaktiku, i	25 " ,
4. Metodike srodnih strukovnih područja s metodičkim praktikumom	35 + 20 nastavnih sati

Nastavni plan za suradnike u praktičnoj nastavi i vježbama obuhvaća:

1. Radn pedagogiju	40, nastavnih sati,
2. Metodku praktične nastave	35 "

Međutim, ti se nastavni planovi ne ostvaruju. Osobito se ne ostvaruje nastavni plan za suradnike u nastavi.

Načinjena razlika između nastavnih planova još uvijek nije dovoljna. U konačnici treba oblikovati tri vrste nastavnih planova i programa za stjecanje pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke kompetencije. Jedan nastavni plan treba biti za stručnjake s visokom

stručnom spremom koji će izvoditi strukovno-teoretsku nastavu, drugi za stručnjake visoke i više stručne spreme koji će izvoditi praktičnu nastavu i treći za stručnjake srednje stručne spreme koji će obavljati suradničke poslove u praktičnoj nastavi i vježbama. Uz to, svaki novi nastavni plan i program mora imati opći dio i specifične dijelove koji su uvjetovani obilježjima učenika/polaznika (daroviti učenici, učenici s različitim poteškoćama u razvoju i odrasli polaznici).

Prema informacijama s kojima raspolaže Ministarstvo prosvjete i športa - Zavod za unapređenje školstva strukovni nastavnici mogu stjecati pedagoško-psihološku i didaktičko-metodičku kompetenciju na visokim učiteljskim učilištima u Čakovcu, Osijeku, Puli, Rijeci, Splitu, Zadru i Zagrebu. Uskoro će se u te aktivnosti uključiti i Visoka učiteljska škola u Petrinji.

Nakon položenih ispita iz gore navedenih kolegija strukovni nastavnici stječe **prvu licenciju za izvođenje nastave.**

Prema nekim ocjenama u Hrvatskoj egzistira jedva od vjerovatno najlošijih sustava pedagoškog obrazovanja i osposobljavanja strukovnih nastavnika. Programski se uglavnom ističe stručno i znanstveno obrazovanje, koje je svakako važno, ali se nedopustivo zapostavlja pedagoško, psihološko, didaktičko, metodičko i sociološko obrazovanje i osposobljavanje. Ukupno uzevši, pedagoško obrazovanje (bez metodike) i kod osposobljavanja nastavnika tradicionalnih - općeobrazovnih nastavnih predmeta, iznosi između 240 i 315 nastavnih sati ili 6,6 do 8,7 posto od ukupnog fonda nastavnih sati predviđenih nastavnim planom.

5.2. Majstori u licenciranim obrtničkim radionicama

U Republici Hrvatskoj je 1993. godine donešen Zakon o obrtu (Narodne novine br. 77/93.). Tim je zakonom otvorena mogućnost uvođenja dvojnog (dualnog) sustava obrazovanja za zanimanja u obrtništvu, koji je dio podsustava srednjeg strukovnog obrazovanja. Budući da se praktična nastava (praktični dio naučavanja) izvodi u licenciranim obrtničkim i drugim radionicama, a da radionica ne može dobiti licenciju bez ispunjenog kadrovske podobnosti, odnosno bez zaposlenog majstora s položenim majstorskim ispitom, 50. i 51. člankom Zakonom o obrtu je utvrđeno da majstorski ispit može polagati osoba s položenim pomoćničkim ispitom, koja ima najmanje 3 godine radnog iskustva u obrtu za koji želi polagati majstorski ispit i osnovna znanja potrebna za poduku naučnika.

Programom o polaganju majstorskog ispita (Narodne novine br. 102/95.) utvrđena su znanja i vještine o podučavanju naučnika koje majstor mora pokazati (Vidi točku V. Programa o polaganju majstorskog ispita za zanimanje Majstor fotograf).

Prema navedenim propisima majstor nema daljnju obvezu stručnog i pedagoškog usavršavanja niti mogućnost napredovanja u nastavna zvanja.

5.3. Za sada nije regulirana obveza stjecanja pedagoške kompetencije onih osoba koje u pravnim subjektima (poduzećima i dr.) primaju učenike na praktičnu nastavu i ljetnu prasu.

6. Pripravništvo

Prema članku 80. Zakona o srednjem školstvu strukovni nastavanik bez radnog iskustva ima obvezu stjecati radna iskustva tijekom pripravničkog staža koji traje dvije godine od dana izbora.

Program pripravničkog staža utvrđuje nastavničko vijeće škole na prijedlog komisije za stažiranje. Sadržaj rada školske komisije propisan je Poslovníkom o radu komisije za stažiranje i komisije za polaganje stručnog ispita /Glasnik Ministarstva prosvjete i športa br. 5/96.).

Specifičnost pripravništva strukovnih nastavnika rezultira iz njihovih triju istodobnih obveza: obveze neposrednog rada s učenicima (izvođenja nastave učenicima), obveze ostvarivanja programa pripravničkog staža i obveze stjecanja pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja kao i iz česte nemogućnosti srednjih strukovnih škola da pripravnicima osiguraju strukovno i metodički kompetentne mentore!?

7. Stručni ispiti

Uvjeti i način polaganja stručnog ispita regulirani su člankom 80. Zakona o srednjem školstvu i Pravilnikom o polaganju stručnog ispita ulitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i srednjem školstvu (Narodne novine br. 89/95.).

Struktura stručnog ispita jednaka je za sve strukovne nastavnike, bez obzira na obrazovne razine između njih. Međutim, sadržajna struktura i razina zahtjeva prema pristupnicima stručnom ispitu uvjetovana je njihovim obrazovnim razinama i poslovima koje mogu obavljati u strukovnoj nastavi. Tako, na primjer, suradnici u praktičnoj nastavi i vježbama nemaju obvezu dokazivati svoju kompetentnost za samostalno izvođenje praktične nastave i vježbi već za kompetentno obavljanje suradničkih (asistentskih poslova i zadaća).

Stručne ispite strukovnih nastavnika organiziraju Ministarstvo prosvjete i športa i one srednje strukovne škole u kojima se ispiti polažu, neposredno ih provode ispitna povjerenstva sastavljena od 5 članova koje imenuje ministar prosvjete i športa.

Za sada nisu standardizirani programi stručnih ispita za profesore strukovno-teoretske nastave, za stručne učitelje praktične nastave i za suradnike u strukovnoj nastavi.

Nakon položenog stručnog ispita strukovni nastavnici stječu **drugú licenciju**, odnosno pravo na samostalan neposredni rad s učenicima, obavljanje razredničkih dužnosti (osim suradnika u praktičnoj nastavi i vježbama) i napredovanje u nastavnička zvanja i na nastavničke položaje, ali i obvezu stalnog strukovnog i pedagoškog usavršavanja.

8. Financiranje

8.1. Financiranje dopunskog pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja

Prema rezultatima anketnog istraživanja na uzorku strukovnih nastavnika (anketno istraživanje je obaljeno početkom 1996. godine) koji su završili dopunsko pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje u Osijeku, Puli, Rijeci, Splitu, Zadru i Zagrebu, troškove toga obrazovanja, odnosno troškove nastave i ispita snosili su:

- srednja strukovna škola u kojoj je zaposlen strukovni nastavnik ..... 57, 6 posto,
- sam strukovni nastavnik ..... 42, 4 posto.

Kad se uzme u obzir da strukovni nastavnici, u pravilu, iz svojih prihoda kupuju potrebnu literaturu i snose putne troškove na relaciji: mjesto stanovanja - mjesto izvođenja dopunskog pedagoško-psihološkog i didaktičko-metodičkog obrazovanja, onda je njihovo sudjelovanje u ukupnim troškovima znatno veće od 42, 4 posto.

Nakon donošenja Odluke o nastavnom planu i programu te organizaciji pedagoško-psihološkog obrazovanja učitelja u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu, uz postojeće izvore, u nekim sredinama se pojavljuju i područne službe Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Međutim, do danas nije utvrđena relativna vrijednost njegova sudjelovanja u ukupnim godišnjim troškovima toga obrazovanja.

8.2. Financiranje stručnog ispita

Prema Pravilniku o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom i srednjem školstvu troškove stručnog ispita u cijelosti snosi Ministarstvo prosvjete i športa. Strukovni nastavnici participiraju u troškovima toga ispita samo u slučaju ponavljanja cijeloga ili dijela istoga.

C. STANJE POSLIJE STRUČNOG ISPITA

1. Strukovno i pedagoško usavršavanje strukovnih nastavnika

U 84. članku Zakona o srednjem školstvu utvrđeno je:

- a) pravo i dužnost nastavnika na stručno i pedagoško usavršavanje,
- b) da program i organizaciju obrazovnih oblika usavršavanja propisuje ministar prosvjete.

U proteklim je godinama temeljni nositelj strukovnog i pedagoškog usavršavanja bilo Ministarstvo prosvjete i športa - Zavod za unapređivanje školstva.

Na temelju ostvarene analize kataloga stručnih skupova za 2000. i 2001. godinu, u kojima su planirani i stručni skupovi za usavršavanje strukovnih nastavnika, može se zaključiti:

1. da su teme planiranih stručnih skupova za strukovne nastavnike rezultat promišljanja postojećih i najčešće strukovno nekompetentnih savjetnika Ministarstva prosvjete i športa - Zavoda za unapređenje školstva, a ne rezultat ispitanih potreba strukovnih nastavnika koje rezultiraju iz znanstveno-tehničkog i tehnološkog razvoja, zahtjeva nastavnih predmeta koje trebaju izvoditi učenicima i iz obilježja učenika kojima trebaju izvoditi nastavu. To je stanje vidljivo i po tome što su u istoj godini i za istu vrstu strukovnih nastavnika ponuđene potpuno različite (neusklađene) teme na područjima pojedinih područnih jedinica Ministarstva prosvjete i športa - Zavoda za unapređenje školstva,
2. da teme ne nude istodobno strukovno i metodičko usavršavanje,
3. da je većina tema namijenjena profesorima strukovne nastave, tek poneka stručnim učiteljima praktične nastave i vježbi, a ni jedna suradnicima u praktičnoj nastavi i vježbama.
4. da se u proteklih 3 do 5 godina nevladine udruge i izvanškolske institucije (poduzeća i dr.) pokušavaju aktivnije uključivati u procese strukovnog i pedagoškog usavršavanja strukovnih nastavnika.
5. nema izgrađenog modela stalnog stručnog usavršavanja i niska je razina uključenosti nastavnika u postojeće programe usavršavanja (prema Katalogu).
6. nije organizirano sustavno obrazovanje i osposobljavanje **multiplikatora** za preuzimanje poslova organizatora i provoditelja daljeg stručnog usavršavanja i osposobljavanja svih strukovnih nastavnika. Nije sačinjena mreža stručnih skupova i multiplikatora s jasno definiranim ciljem, zadaćama te programom rada i evaluacijom. Iznimka je dvojni sustav u kojima se provodi edukacija multiplikatora.
7. Iako je odavno istaknuta potreba za osnivanjem **stručno-metodičkih centara**, nažalost do danas na tom području nije učinjeno ništa, osim projekta koji je izradio Zavod za unapređivanje školstva 1999. godine na poticaj Svjetske banke.
8. Iako je velika važnost vježbaonica kao metodičkih praktikuma studenata (budućih učitelja) još uvijek nije razrađen program za osposobljavanje mentora u tim vježbaonicama. Također nisu razrađeni kriteriji i način izbora mentora za rad u vježbaonicama. Tu se prije svega misli na kompetencije koje mentor mora imati te gdje i kako ih može steći.
9. Do sada nije započeto sustavno stručno usavršavanje onih mentora koji rade s pripravnicima tijekom pripravničkog stažiranja i sudjeluju u radu povjerenstva za polaganje stručnih ispita.

2. Praćenje i ocjenjivanje učinaka strukovnih nastavnika

Polazeći od informacija s kojima raspolaže Ministarstvo prosvjete i športa - Zavod za unapređivanje školstva, u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu nije osmišljeno ni pravno regulirano sustavno interno (unutarnje) praćenje i ocjenjivanje učinaka strukovnih nastavnika. Još je manje osmišljeno i regulirano eksterno (vanajsko) praćenje i ocjenjivanje učinaka njihova rada.

U takvim okolnostima se ocjene učinaka strukovnih nastavnika kao i prijedlozi za njihovo unapređivanje u nastavnička zvanja i na nastavničke položaje izvode iz subjektivnih samoocjena nastavnika i/ili iz subjektivnih ocjena stručnih suradnika i ravnatelja škole. U posljednjih godinu dana ta se praksa pokušava zamijeniti sustavnijim praćenjem i ocjenjivanjem učinaka strukovnih nastavnika od strane stručnih suradnika i ravnatelja strukovnih škola kao i od strane savjetnika Ministarstva prosvjete i športa - Zavoda za unapređivanje školstva.

3. Napredovanje strukovnih nastavnika

Prema članu 83. Zakona o srednjem školstvu rad strukovnih nastavnika se ocjenjuje. Na temelju ocjena o uspješnosti rada, strukovni nastavnici mogu napredovati u nastavnička zvanja i na nastavničke položaje.

3.1. Napredovanje u nastavnička zvanja

Prema Pravilniku o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu (Glasnik Ministarstva prosvjete i športa br.14/95), strukovni nastavnici mogu napredovati u nastavnička zvanja:

- profesori u zvanja nastavnik-mentor i nastavnik-savjetnik, a
- stručni učitelji u zvanja stručni učitelj-mentor i stručni učitelj-savjetnik.

Suradnici u praktičnoj nastavi i vježbama nemaju mogućnost napredovanja!?

Međutim, za sada nisu utvrđeni jasni kriteriji izbora strukovnih nastavnika u nastavnička zvanja. Uz to, nije osmišljena ni njihova priprema za obnašanje nastavničkih zvanja kao ni njihovo usavršavanje u tim zvanjima.

3.2. Napredovanje na nastavničke položaje

Za sada je izvjesno da, prema članku 47. Zakona o srednjem školstvu, nastavnik strukovne nastave koji ima visoku stručnu spremu i koji ispunjava uvjete za strukovnog nastavnika može napredovati na položaj ravnatelja škole.

Međutim, nisu utvrđeni kriteriji izbora kandidata za položaj ravnatelja srednje strukovne škole, a ne postoji ni odgovarajuća priprema strukovnih nastavnika za položaj ravnatelja škole kao ni njihovo usavršavanje na položaju ravnatelja škole.

Osobito je nereguliran izbor i osposobljavanje strukovnih nastavnika na položaj savjetnika u Ministarstvu prosvjete i športa i u Zavodu za unapređivanje školstva.

4. Specijalistički i znanstveni razvoj strukovnih nastavnika

Zbog neostvarenih promjena u tercijarnom i kvartarnom obrazovanju Hrvatske kao i zbog nesuglasica u akademskoj zajednici oko mogućnosti kvartarnog obrazovanja učitelja i nastavnika uopće, pa i strukovnih nastavnika, stručni učitelji i suradnici u praktičnoj nastavi i vježbama nemaju mogućnost doškolovanja na višim obrazovnim razinama, a profesori strukovnih područja nemaju mogućnost doškolovanja na razini specijalističkog ni znanstvenog obrazovanja u području radne pedagogije, planiranja i programiranja strukovnog obrazovanja, metodika strukovne nastave, itd.

Za sada su profesorima strukovnih nastavnih predmeta teoretski otvorene mogućnosti specijalističkog i znanstvenog obrazovanja samo u njihovim matičnim strukama (u okviru njihove strukovne kompetencije).

5. Društveni i profesionalni status i motiviranost strukovnih nastavnika

Nastavnici strukovne nastave, kao i nastavnici općeobrazovnih nastavnih predmeta i dr., sastavni su dio učiteljske profesije. Sukladno tomu oni bi trebali imati i jednak društveni status koji je pretpostavka mnogih obveza i odgovornosti te prava i nastavnikove društvene promocije.

O položaju nastavnika vrlo zorno govore Preporuke Specijalne nevladine konferencije... iz 1966. g. koje su i danas vrlo aktualne, posebno onaj dio koji se odnosi na: pripremanje za profesionalni rad i trajnu izobrazbu, zapošljavanje i karijeru; na prava i odgovornosti nastavnika; na uvjete potrebne za djelotvorno održavanje nastave i učenja; na primanja i socijalnu sigurnost nastavnika. Dokument vrlo jasno ukazuje na neophodnost samovoljno stvorenih razlika između zaposlenih u strukovnom obrazovanju i onih koji svoju profesiju ostvaruju u općem obrazovanju.

Položaj strukovnih nastavnika u Hrvatskoj danas nije primjeren novoj hrvatskoj stvarnosti i potrebama ukupnog razvoja. Njihov status zaostaje i za globalnim trendovima i procesima koji se u nas i u svijetu nezaustavljivo odvijaju. Od nastavnika se s pravom puno očekuje, a premalo se čini da učiteljstvo bude osposobljeno za obavljanje izuzetno složenog i odgovornog posla, da ima sveskoliku društvenu potporu i da zato dobije odgovarajući društveni i materijalni status.

Teško je učiteljstvo izdvojiti iz ukupnog školskog korpusa i svih nastojanja, mogućnosti i nemogućnosti društva. Ipak, valja i ovom prilikom kazati da je ulaganje u obrazovanje i materijalni položaj učiteljstva (a preko njega u ukupni razvoj Hrvatske) isplativa investicija prema svim ekonomskim kriterijima i mjerilima, i to kratkoročno i dugoročno. Naime, ta se sredstva višestruko vraćaju.

Učitelj se obrazuje i usavršava za uspješno djelovanje tijekom svoje profesionalne karijere. Zato zbog privremenosti znanja prouzročene brzim znanstveno-tehnološkim razvitkom u svim sferama života i rada, učiteljstvo s naglaskom na strukovne nastavnike, mora se uključiti u proces intenzivnog stručnog usavršavanja prema konceptu cjeloživotnog obrazovanja, odnosno učenja.

Sve viši stupanj učiteljeve autonomnosti, stručne i profesionalne kompetentnosti, sposobnosti vrsnog komuniciranja, izgrađenost socijalnih vještina te uporaba suvremenih i djelotvornih metoda poučavanja, pretpostavka je podizanja profesionalnog i društvenog ugleda strukovnih nastavnika.

Prema preporuci UNESCO-a o tehničkoj i profesionalnoj izobrazbi (Pariz, studenoga 2000.) a i prema teoriji profesije svi bi strukovni nastavnici trebali ispunjavati zahtjeve koji se postavljaju pred učiteljsku profesiju. To je:

- Posjedovanje visoke razine teorijskih znanja i vještina iz područja struke (posebno vrijedi za nastavnike strukovno-teorijske nastave), jer kada znanje postane u društvu traženo kao vrijednost i potreba, onda to postaje temelj za stvaranje ugleda, prestiža i moći njegovih nositelja (strukovnih nastavnika);
- Važnost profesije iskazuje se i ostvarivanjem monopola na stručnu ekspertizu, odnosno zaštitu profesionalne djelatnosti od uplitanja laika (ulazak u profesiju onih osoba koje su stekle određena znanja i iskustva sumnjive razine i vrste obrazovanja (nekompetentne osobe);
- Bitnu sastavnicu učiteljske profesije čini i njezina vanjska prepoznatljivost. Sama titula strukovnog nastavnika simbolizira profesiju i vjerno prikazuje učitelja sa svim njegovim važnim osobitostima, kao i njegov položaj u društvu;
- Profesionalna organiziranost je također vrlo bitna, jer strukovne udruge mogu imati veliki utjecaj na sprečavanje negativne selekcije pri upisu na fakultete, pri zapošljavanju u školama, na planove i programe dodiplomskog obrazovanja i poslijediplomskog stalnog stručnog usavršavanja, poticati istraživačke aktivnosti, štiti profesiju od tzv. njenih pripadnika koji se ne pridržavaju profesionalnog kodeksa i sl.
- Profesionalna etika nalaže da se profesionalci moraju držati znanstvenih dostignuća u praksi i ne odstupati od utvrđenih standarda;
- Strukovni bi nastavnici i sami morali imati dostatno praktično znanje i umijeće te radno iskustvo na tim poslovima;
- Ako područje za koje se učenici pripremaju zahtijeva istraživački rad i teorijske analize, nastavnik mora poznavati metode istraživanja;
- Nastavnici moraju uz posebnu pripravu za obrazovanje odraslih, poznavati i radnu okolinu svojih učenika i biti sposobni održavati nastavu na daljinu i prilagoditi je osobnim mogućnostima polaznika.

Za ostvarenje ovako visokih profesionalnih zahtjeva koji se postavljaju pred strukovne nastavnike treba stvoriti takve uvjete koji će poticati da uistinu profesionalizam zavlada u strukovnom obrazovanju, posebno u dijelu njegova ljudskog potencijala o kome ovisi kvaliteta i budućnost strukovnog školstva.

Da bi se osigurala visoka kvaliteta profesionalne naobrazbe, prioritet treba dati zapošljavanju i pripremanju odgovarajućeg broja kvalificiranih i kompetentnih nastavnika, stručnih učitelja i suradnika u nastavi, te im osigurati primjereno usavršavanje, opremu i ostale mogućnosti za učinkovito profesionalno djelovanje.

Primanja i uvjeti rada koji se nude nastavnom osoblju moraju biti usporedivi ili bolji od onih koje imaju osobe jednakih kvalifikacija i iskustva u drugim sektorima. Pri određivanju visine stimulacija, plaća i penzija nastavnog osoblja, treba uvažiti svako iskustvo koje je to osoblje steklo radeći i izvan obrazovnog sektora.

Sve su ovo željeni ciljevi kojima valja težiti i prema mogućnostima ih ostvariti.

Da bi se moglo promišljati o podizanju kvalitete strukovnog obrazovanja, valja ukratko ukazati na one probleme koje valja sustavno rješavati, a koji vrlo negativno utječu na društveni i profesionalni status i motiviranost strukovnog nastavnika u obavljanju uloge otvorenog profesionalca i razmišljajućeg praktičara.

Navest ćemo neke uočene teškoće:

1. Općenito se može kazati da je nezadovoljavajući sadašnji socioekonomski, profesionalni i društveni status strukovnih učitelja.
2. Prevelika je opterećenost strukovnih nastavnika tjednim radnim obvezama.
3. Premali je broj strukovnih nastavnika s odgovarajućom stručnom spremom (za određene struke) na «tržištu radne snage».
4. Slaba se pažnja poklanja planiranju kadrovskih potreba u sklopu škole ili lokalne zajednice.
5. Slaba je ili gotovo nikakva financijsko-materijalna potpora za doškolovanje nastavnika.
6. Ima pojava zaobilaženja i kršenja propisa, kriterija i procedura u svezi sa zapošljavanjem nastavnika.
7. Sve se više osjeća bojazan od tehnološkog viška zbog najavljenih promjena nastavnih planova i voluntarizma u donošenju i provođenju školskih propisa.
8. Nema stimulirajućeg stipendiranja studenata za deficitarne struke.
9. Još uvijek nije zaživio institut plaćenog dopusta zbog ciljanog stručnog usavršavanja, osposobljavanja i doškolovanja učitelja.
10. Nedostatna je moralna, stručna i materijalna podrška istaknutim strukovnim nastavnicima u izradi udžbenika i priručnika.
11. Nisu razrađeni i doneseni kriteriji izbora budućih strukovnih nastavnika, strukovnih učitelja i suradnika u strukovnoj nastavi.
12. Pri utvrđivanju tjednih radnih obveza (normi) ne uvažava se u potrebnoj mjeri posebnost, opseg i složenost poslova koje obavljaju strukovni nastavnici.
13. Za strukovne nastavnike je demotivirajuća spoznaja da njihov rad i rezultate rada zapravo nitko sustavno ne prati i neuočava, ne vrednuje i ne ocjenjuje pa stoga nema ni odgovarajućih društvenih priznanja, nagrada i promocija.
14. I do sada promaknuti strukovni nastavnici u viša zvanja mentora i savjetnika nisu u onoj funkciji u kojoj bi trebali biti. Njihov status nije propisima jasno određen, što rezultira njihovom zatvorenosti u onom istom profesionalnom okviru u kojem su bili i prije napredovanja. To znači da još uvijek ne preuzimaju dio poslova koje obavljaju savjetnici i nadzornici Zavoda za unapređivanje školstva. U dovoljnoj mjeri nisu ni uključeni u poseban program stalnog stručnog usavršavanja na općepedagoškoj i stručno-profesionalnoj razini. Nisu osposobljeni za ulogu multiplikatora.

15. Nedovoljno se istražuju potrebe tržišta rada, odnosno deficit i suficit određenih struka i zanimanja.
16. Postojeći školski propisi ne uvažavaju posebnost strukovnih nastavnika. Tako npr. zbog uvriježenog mišljenja da složenost i opseg poslova nastavnika općeobrazovnih predmeta nadilazi opseg i složenost poslova strukovnih nastavnika, njima se na različite načine povećava tjedno i godišnje radno opterećenje. Kvantitativno-kvalitativna raščlamba poslova strukovnih nastavnika jasno ukazuje na svu širinu i složenost tih poslova koja se zbog nepoznavanja ove problematike često nepravedno zapostavlja i pojedostavljuje.
17. Za sada velikim dijelom troškove dopunskog pedagoško-psihološkog obrazovanja snose sami polaznici. Oni su time stavljeni u podređeni položaj u odnosu na sve druge nastavnike koji su taj dio obrazovanja (do prve licence) stekli redovitim studijem.
18. Za nastavnike strukovnih predmeta otežavajuća je okolnost što u manjim školama izvode veliki broj nastavnih predmeta (i do 10). To otežava ionako težak položaj strukovnih nastavnika, ali i ugrožava kvalitetno izvođenje nastavnog procesa.
19. Nije organizirano sustavno obrazovanje i osposobljavanje multiplikatora za preuzimanje poslova organizatora i proveditelja daljeg stručnog usavršavanja i osposobljavanja svih strukovnih nastavnika. Nije sačinjena ni mreža stručnih skupova i multiplikatora s jasno definiranim ciljem, zadaćama te programom rada. Iznimka je dvojni sustav u kojem su ostvareni određeni programi edukacije multiplikatora.
20. Nema sustavno razrađene i ostvarivane međunarodne razmjene nastavnika, studijskih posjeta i dr. (izuzev dvojnog sustava).
21. Strukovnim nastavnicima još uvijek nije omogućeno zapošljavanje u Ministarstvu prosvjete i športa u ulozi savjetnika, nadzornika ili prosvjetnog inspektora.
22. Često puta vrhunski stručnjaci ne prihvaćaju posao u strukovnoj školi iz razloga što im se prema pozitivnim propisima ne priznaje dotadašnje stečeno radno iskustvo (staž).
23. U školama nije uspostavljen institut internog nagrađivanja nastavnog osoblja.

Ova i druga otvorena pitanja valja empirijskim putem valjano snimiti, raščlaniti, dimenzionirati te predložiti brza i djelotvorna rješenja za njihovo saniranje što bi rezultiralo višim društvenim i profesionalnim statusom i motiviranošću strukovnih nastavnika.

RAVNATELJI SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA

Upravljanje srednjom školom ostvaruje se kroz administrativnu i stručno-pedagošku funkciju. Na jednoj strani djeluju administrativno-upravna tijela, a na drugoj stručno-pedagoška. Jedne i druge povezuje ravnatelj škole.

Srednjom školom upravlja školski odbor, a ravnatelj je pedagoški i poslovodni rukovoditelj.

Zakonom o srednjem školstvu propisani su uvjeti koje ravnatelj treba ispunjavati da bi bio izabran, procedura izbora, imenovanje i razrješenje, mandat te programska orijentacija.

Pregled tih kategorija je sljedeći:

1. Uloga ravnatelja: ravnatelj je pedagoški i poslovodni rukovoditelj škole.
2. Uvjeti koje mora ispunjavati: kandidat mora imati visoku stručnu spremu i uvjete za nastavnika srednje škole.
3. Procedura izbora: bira se na temelju javnog natječaja kojeg raspisuje školski odbor.
4. Imenovanje: imenuje ga ministar prosvjete i športa
5. Trajanje mandata: četiri godine, a može biti ponovno imenovan po istoj proceduri.
6. Razrješenje: razrješava ga ministar prosvjete i športa.
7. Osnovni poslovi ravnatelja:
  - predlaganje godišnjeg plana i programa rada škole,
  - provođenje odluke školskog odbora, nastavničkog vijeća i drugih tijela,
  - donošenje odluka o zasnivanju i prestanku radnog odnosa djelatnika,
  - podnošenje godišnjeg izvješća o rezultatima odgojno-obrazovnog rada i poslovanja Ministarstvu prosvjete i športa,
  - drugi poslovi utvrđeni aktom o osnivanju Statutom škole i zakonom.

Svi ravnatelji srednjih škola imaju visoku stručnu spremu i uvjete za nastavnika srednje škole kako je to propisano zakonom.

Struktura dodiplomskog obrazovanja ravnatelja srednjih strukovnih škola pokazuje da je 46% ravnatelja s nenastavničkim zvanjima, dakle bez potpunog temeljnog pedagoškog obrazovanja. To su nastavnici strukovnih predmeta s dopunskim pedagoškim obrazovanjem.

Ostalih 54% dolazi najviše iz prirodoslovno-matematičkog područja, zatim društveno-humanističkog te jezičnog područja s pedagoškim obrazovanjem tijekom dodiplomskog studija. Prosječno radno iskustvo ravnatelja srednjih škola iznosi 23 godine. S obzirom na

obrazovnu strukturu ravnatelja, potrebno je **ispitati stvarni kompetencijski profil ravnatelja**. Pri tome se misli na znanja, posebno ona koja su vezana za obrazovna područja koja se u školi kojom rukovodi izvode, zatim osobine, karakteristike, vještine, odlike i ponašanje ravnatelja kao uvjet ostvarivanja njegove funkcije rukovoditelja. Međutim, kompetencije potencijalnih kandidata za ravnatelja uglavnom nisu predmetom analize prilikom njihova izbora, nego se naglasak stavlja na formalne kompetencije. Nadalje, analize pokazuju da se stručno usavršavanje ravnatelja proteklih godina obavljalo stihijski, da je bilo uglavnom u funkciji prenošenja informacija nadređenih, a ne u funkciji osposobljavanja za djelotvoran rad u školskoj praksi.

Praćenje i vrednovanje rada ravnatelja srednje škole ne provodi se sustavno osim u posebnim prilikama kao što je namjera da se ravnatelja unaprijedi u više zvanje.

Apsurdna je činjenica da se ne vodi evidencija o izvješćima o rezultatima odgojno-obrazovnog rada škole koje su ravnatelji dužni dostaviti ministarstvu, a kamoli njihova stručna analiza. Imajući u vidu izneseno i uzimajući u obzir da će se izvršiti proces decentralizacije upravljanja u školstvu s znatno većom autonomijom škola logično je da će se promijeniti uloga i odgovornost ravnatelja te sadašnji način izbora i briga za njihov profesionalni rad i razvoj moraju se znatno mijenati.

OČEKIVANI REZULTATI

Da bi se osigurala visoka kvaliteta strukovnog obrazovanja, prioritet treba dati obrazovanju kvalificiranih i kompetentnih nastavnika, stručnih učitelja i rukovodećeg osoblja te im osigurati primjereno usavršavanje, opremu i ostale mogućnosti za učinkovito obavljanje njihova rada.

A. OBRAZOVANJE NASTAVNIKA – stjecanje prve licence

Budući da su nastavnici stručno-teorijskih predmeta i praktične nastave stekli stručne kvalifikacije na višim i visokim učilištima i da završavaju dodatno pedagoško-psihološko i metodičko obrazovanje za koje smo rekli da je nedostavno i neprimjereno, potrebno ga je mijenjati. Zato Ministarstvo prosvjete i športa zajedno s Ministarstvom znanosti i tehnologije trebaju inovirati nastavne planove i programe za dopunsko pedagoško-psihološko obrazovanje budućih nastavnika strukovnih predmeta s posebnim naglaskom na specijalne metodike.

1. Dopunsko obrazovanje nastavnika za rad u strukovnom školstvu i stjecanje prve licence treba sadržavati sljedeće elemente:
  - a) opću teoriju obrazovanja, kao i onu koja se posebno odnosi na strukovno obrazovanje
  - b) obrazovnu psihologiju i sociologiju koje se posebno odnose na skupinu ili skupine kojima će budući nastavnik predavati

- c) metodiku nastave, posebne pedagoške metode primjerene predmetu/području za koje se budući nastavnik priprema uključivši metode provjere znanja i rada učenika
  - d) usavršavanje metodama izbora i uporabe suvremenih nastavnih tehnika i pomagala uključujući informacijsku/komunikacijsku tehnologiju
  - e) usavršavanje sposobnosti kreiranja i stvaranja primjerenog nastavnog materijala, uključivši nastavne materijale zasnovane na modularnoj i računalnoj tehnologiji, kad postoji nedostatak materijala nužnog za strukovno obrazovanje
  - f) posebnu pozornost posvetiti razdoblju stjecanja prvog praktičnog nastavnog iskustva u školi-vježbaonici pod vodstvom i nadzorom mentora kao i izboru mentora i njihovih kompetencija.
2. Osoblje odgovorno za dopunsko obrazovanje budućih nastavnika za strukovno obrazovanje mora imati za to potrebne kompetencije. Predavači metodike i sami moraju bitiiskusni predavači u području strukovnog obrazovanja za koje pripremaju budućeg nastavnika. Budući da ne postoji dovoljan broj metodičara strukovnih predmeta/područja potrebno je hitno pristupiti njihovom osposobljavanju.
  3. Posebno je potrebno pažljivo izvršiti izbor škola-vježbaonica u kojima budući nastavnici strukovnih predmeta stječu prva praktična nastavna iskustva pod nadzorom.
  4. Potrebno je izvršiti osposobljavanje nastavnika za rad u vježbaonicama, za prijem i vođenje budućih nastavnika u procesu stjecanja prvog praktičnog nastavnog iskustva.

Sve ovo navedeno potrebno je osigurati da bi budući nastavnik stekao prvu licencu.

B. STRUČNI ISPIT I STJECANJE DRUGE LICENCE

1. *Prigpravniki staž*

Da bi se pripravnički staž ostvario kvalitetno, potrebno je inovirati program rada, praćenje i vrednovanje nastavnika-pripravnika. Definirati uloge osoblja zaduženog za rad s pripravnikom (ravnatelj, tajnik, pedagog, mentor-sustručnjak pripravniku) te izvršiti njihovo osposobljavanje za taj posao.

2. *Stručni ispit (stjecanje druge licence)*

Potrebno je inovirati programe prema kojima se polažu stručni (državni) ispiti tako da se razvrstaju na:

- programe za visoku stručnu spremu, tj. za profesore strukovnih predmeta
- programe za višu stručnu spremu za učitelje praktične nastave
- programe za srednju stručnu spremu, za suradnike u nastavi (asistente učitelja praktične nastave)
- programe za nastavnike koji rade s djecom s posebnim potrebama
- programe za nastavnike koji rade s odraslim osobama.

C. PERMANENTNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA I RUKOVODITELJA

1. *Usavršavanje nastavnika pedagoško-metodičko i strukovno (programi, oblici i uvjeti)*
2. *Sustav napredovanja u zvanja*
3. *Škola za ravnatelje*

D. VREDNOVANJA RADA USPJEHA I KVALITETE

Za uspješno provođenje ovog posla potrebno je izraditi kriterije i osposobiti osoblje za vrednovanje rada i uspjeha za:

- učenike
- nastavnike i razrednike
- stručne suradnike, tj. stručne službe škole
- ravnatelje
- škole.

E. INSTITUCIJE

Osigurati institucije za provođenje te ih ekipirati s kompetentnim stručnim kadrovima.

F. ROKOVI

Odrediti kratkoročne, srednjoročne i dugoročne zadaće i rokove.

G. MATERIJALNI UVJETI

Osigurati sredstva za provedbu iz:

- domaćih izvora (proračuna)
- donacijskih izvora iz europskih fondova
- pronaći nove izvore – lokalne uprave, gospodarstva, zaklada i sl.

ANKETNI LIST
za nastavnike strukovnih predmeta

UP - NAS

I. Podaci o ustanovi u kojoj ispitanik radi

Naziv škole (ustanove) u kojoj radite

_____

Mjesto _____

Adresa _____

Telefon _____

II. Podaci o ispitaniku

1. Spol: a) Muško
                  b) Žensko

2. Stupanj stručne spreme: a) Visoka
  b) Viša
  c) Srednja

3. Nastavni predmet koji predajete (nabrojite ako ih je više):

---

4. Zvanje (naziv iz diplome): _____

5. Godina diplomiranja: _____

6. Pedagoško-psihološko obrazovanje (PPO) - (zaokružite odgovarajuće slovo):

- a) Stekao sam tijekom dodiplomskog studija
- b) Stekao sam nakon završenog dodiplomskog studija u organizaciji (navesti naziv i mjesto fakulteta ili visoke škole)

-
- c) Upravo ostvarujem program dopunskog PPO
  - d) Nisam u obvezi polagati dopunsko PPO

7. Koje ste kolegije (ispite) polagali tijekom PPO?

- a) Pedagogiju

- b) Psihologiju
- c) Didaktiku
- d) Metodiku
- e) _____

8. Stručni ispit:

- a) Položio sam
- b) Nisam položio niti se to od mene zahtijeva
- c) Upravo ostvarujem program pripravničkog staža i spremam se polagati stručni ispit
- d) Nisam polagao niti sam u obvezi polaganja stručnog ispita
- e) _____

9. Promaknut/a sam u više učiteljsko zvanje:

- a) učitelja/profesora mentora
- b) učitelja/profesora savjetnika
- c) u proceduri je moj prijedlog za promaknuće

10. U koliko škola (ustanova) ostvarujete svoj radni odnos:

- a) u jednoj
- b) u dvije
- c) u tri i više

11. Predajete li nastavni predmet/program za koji ste stručno osposobljeni tijekom dodiplomskog studija (prema Pravilniku o stručnoj spremi)?

- a) Da, svu nastavu ostvarujem stručno
- b) Ne, nisam stručnjak za predmet/program koji predajem
- c) Dio nastave ostvarujem stručno (____ predmeta), a dio nestručno (____ predmeta)

12. Jeste li zadovoljni s razinom vaše dodiplomske naobrazbe (iz uže struke) s obzirom na (teorijske i praktične) potrebe strukovnih programa koje izvodite?

- a) Da, mislim da sam u potpunosti stručno kompetentan za nastavu strukovnih predmeta koju izvodim

- b) Ne, mislim da bih trebao pohađati odgovarajuće kraće programe dopunske izobrazbe (jer za izvođenje dijela srednjoškolskih strukovnih programa nisam dostatno osposobljen tijekom dodiplomskog studija)
- c) _____

13. Broj godina Vašeg radnog iskustva:

- a) u školi _____ godina
- b) izvan škole _____ godina

14. Vaš radno-pravni status s obzirom na vremensko trajanje radnog odnosa (zaokružite tvrdnje koje se odnose na Vaš status):

- a) određeno vrijeme
- b) neodređeno vrijeme

15. Vaš radno-pravni status s obzirom na opseg rada:

- a) puno radno vrijeme
- b) manje od punog radnog vremena
- c) _____

16. Imate li izrađen i od ravnatelja (vijeća, stručno-razvojne službe) prihvaćen jednogodišnji program individualnog (osobnog) stručnog usavršavanja?

- a) Imam
- b) Trebao bih imati, ali još nemam
- c) Nitko to ne zahtijeva, pa ne izrađujem takav program
- d) Nemam, jer mislim da to i nije bitno

17. Kvaliteta Vaše obaviještenosti o stručnim skupovima u čijem radu biste trebali sudjelovati:

- a) Pravodobno i cjelovito sam obaviješten o programu stručnih skupova za tekuću godinu
- b) Nepotpuno i nepravodobno sam obaviješten o stručnim skupovima na kojima bih trebao sudjelovati
- c) Uopće me nitko ne obavještava o stručnim skupovima
- d) _____

18. Navedite broj stručnih skupova na kojima ste sudjelovali tijekom 2000. i 2001. godine:

- a) na _____ stručnih skupova na državnoj razini
- b) na _____ stručnih skupova na županijskoj (regionalnoj) razini
- c) na _____ stručnih skupova na užoj lokalnoj razini (aktivni)
- d) na _____

19. U radu koliko stručnih skupova (iskazati u brojkama) bi trebao sudjelovati svaki nastavnik tijekom jedne školske godine:

- a) najmanje u radu _____ poludnevn/a-ih skup/a-ova
- b) najmanje u radu _____ jednodnevn/a-ih skup/a-ova
- c) najmanje u radu _____ dvodnevn/a-ih ili višednevn/a-ih skup/a-ova

20. Vrednujte ocjenama od 1 do 5 važnije sastavnice kvalitete stručnih skupova u cjelini:

- a) Učestalost održavanja skupova _____
- b) Pripreme za održavanje stručnih skupova _____
(npr. teze, literatura i dr.) _____
- c) Kvaliteta obavješćivanja sudionika _____
- d) Kvaliteta prezentiranja sadržaja na stručnom skupu _____
- e) Aktualnost odabranih sadržaja _____
- f) Korisnost (upotrebljivost) dobivenih informacija _____
- g) Aktualnost sadržaja _____
- h) Aktivnost sudionika na stručnom skupu _____
- i) Organizacija i vođenje stručnih skupova _____
- j) Kvaliteta vrednovanja stručnih skupova _____
- k) Kvaliteta predavača _____

21. Ima li škola razrađen program stručnog usavršavanja?

- a) Ima
- b) Nema
- c) _____

22. Ako škola ima razrađen program stručnog usavršavanja, odgovorite, je li se uspješno ostvaruje tijekom godine:
- Da, prema njemu se ostvaruje stručno usavršavanje djelatnika
  - Ne, uopće se ne ostvaruje planirano
  - Djelomično se ostvaruje
  - _____
23. Tko tijekom godine prati i potiče ostvarivanje programa stručnog usavršavanja za djelatnike škole (školski program)?
- Nitko
  - Nije mi poznato
  - Ravnatelj škole
  - Stručno-razvojna služba (pedagog, psiholog, ...)
  - Svatko sam za sebe
  - _____
24. Tko izrađuje školski program stručnog usavršavanja?
- Ravnatelj škole izrađuje školski program stručnog usavršavanja
  - Stručno-razvojna služba
  - Stručno-razvojna služba u suglasnosti s ravnateljem škole
  - Svaki učitelj za sebe izrađuje program stručnog usavršavanja
  - Pojedinačne prijedloge raspravljaju stručna tijela škole i koordinacijske skupine, a na kraju program donosi nastavničko vijeće
  - Nema posebnog programa jer se radi prema Katalogu stručnih skupova Ministarstva prosvjete i športa
  - _____
25. Rangirajte (poredajte) prema važnosti (brojevima od 1 do 7) teme (sadržaje) stručnog usavršavanja:
- uže stručne teme _____
  - općepedagoške _____
  - psihološke _____
  - didaktičke _____
  - metodičke (praktikum) _____

- f) praktični rad _____
g) općeobrazovne _____

26. Jeste li uključeni u poslijediplomski studij? DA – NE

27. Ako ste uključeni, koji je to studij?

- a) specijalistički
- b) magistarski
- c) doktorski

28. Jeste li pohađali ili pohađate tečaj(eve) stručne doedukacija iz područja stručne kompetentnosti (u odnosu na dodiplomska stručna znanja i umijeća)?

- a) pohađao sam
- b) pohađam
- c) imam namjeru pohađati kada se organizira

29. Osjećate li potrebu za osnivanjem mreže stručno-metodičkih centara (i praktikuma) iz pojedinih struka?

- a) Da, trebaju nam takvi centri
- b) Mislim da to nije potrebno
- c) Ne znam jer mi nije jasna njihova uloga
- d) _____

30. Treba li svakog djelatnika zakonski obvezati da se stalno stručno usavršava?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne, jer je to njegova osobna stvar

31. Koji su prema vašem mišljenju važniji motivi za stručno usavršavanje?

- a) Vanjski (ekstrinzični) – plaća, pohvala, nagrada i sl.

- b) Unutarnji (intrinzični)
- c) I jedni i drugi
- d) _____

STRATEGIJSKI PLAN REFORME STRUKOVNOG OBRAZOVANJA I USAVRŠAVANJA (VET)

U sklopu preobrazbe ukupnog obrazovanja, a uz pomoć stručnjaka EU i dostupnih pisanih izvora, Hrvatska je pristupila izradi strategijskih okvira za preobrazbu strukovnog obrazovanja i usavršavanja (VET) koje smo saželi u deset strategijskih problema:

1. Modernizacija sadržaja nastavnih programa i nastavne opreme
2. Fleksibilnost nastavnih programa
3. Razvoj obrazovnih standarda i kvalifikacijskog sustava
4. Transparentnost i kompatibilnost strukture sustava VET
5. Pобољшanja kompetencije i kvalifikacije nastavnika i osoblja u sustavu VET
6. Povećanje uloge socijalnih partnera
7. Rekonstrukcija školske mreže
8. Primjena sustava evaulacije i osiguranja kvalitete
9. Razvoj novih oblika upravljanja i financiranja sustava VET
10. Prilagodba zakonodavnih okvira

To uključuje:

- a) objašnjenje razloga zbog kojih su promjene nužne
- b) priroda nužnih promjena
- c) dosad postignuti rezultati
- d) mjere što ih valja poduzeti
- e) razlučivanje, kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih ciljeva i zadaća
- f) određivanje institucija koje su odgovorne za izradu koncepta promjena, praćenja i vrednovanja.

PLANSKI OKVIR REFORME VET SUSTAVA

Red. br.	STRATEGIJSKI ASPEKTI	KRATKOROČNO 2001. – 2002.	SREDNJOROČNO 2003.-2006.	DUGOROČNO 2007. – 2010.
1.	Modernizacija nastavnih programa	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada i uvođenje novih nastavnih planova i programa u više strukovnih područja u školama odabranim za pilot projekt - Uključivanje socijalnih partnera i lokalne sredine pri izradi programa i odabiru škola 	<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje suvremenih nastavnih planova i programa za sva zanimanja - Prihvaćanje i primjena nove metodologije u izradi nastavnih programa u cjelom VET sustavu 	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostava nacionalne infrastrukture za provedbu neprekidnog usavršavanja kurikuluma i primjenu inovacija
2.	Fleksibilnost nastavnih planova i programa	<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje mehanizama i kapaciteta za razvoj <u>modularne strukture</u> nastavnih programa - Razvoj sustava profesionalne orijentacije 	<ul style="list-style-type: none"> - Primjena modula u završenim razredima i njihova procjena u školama uključenim u pilot program - Provesti informiranost svih zainteresiranih 	<ul style="list-style-type: none"> - Primjena modularne strukture u svim nastavnim programima - Razvoj sveukupnog sustava nastavnih programa zasnovanim na modulima
3.	Razvoj obrazovnih standarda i kvalifikacijskog sustava	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj stručnih standarda za srednjoškolsko obrazovanje - Uključivanje socijalnih partnera u razvoj stručnih standarda - Suradnja između resornih ministarstava 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj stručnih obrazovnih standarda na svim razinama obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj infrastrukture za uvođenje i neprekidno prilagođavanje standarda
4.	Transparentnost i kompatibilnost	<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje tečajeva za niže stupnjeve profesionalnog obrazovanja - Usavršavanje sustava naukovanja - Razvoj posljerednjoškolskog stručnog obrazovanja - Razvoj koncepta doživotnog obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Stvaranje uvjeta za posljerednjoškolsko obrazovanje</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostava vertikalne strukture sustava VET uključivši sve stupnjeve/razine i osiguravanja putova u okviru sustava učenja tijekom cijelog života

Red. br.	STRATEGIJSKI ASPEKTI	KRATKOROČNO 2001. – 2002.	SREDNJOROČNO 2003.-2006.	DUGOROČNO 2007. – 2010.
5.	Unapređivanje kompetencije i kvalifikacije nastavnika u strukovnom obrazovanju	<ul style="list-style-type: none"> - Osigurati kontinuiranu edukaciju za ravnatelje koordinatore i nastavnike uključene u pilot programe - Razvijati spoznaju o novoj ulozi nastavnika i unapređivanje njihove sposobnosti samoedukacije - Edukacija ravnatelja i nastavnika prije i za vrijeme službe - Uvesti specijalne metodike za nastavnike strukovnih škola prije stupanja u službu - Educiranje mentora i multiplikatora 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj edukacije tijekom službe za sve ravnatelje i nastavnike strukovnih škola 	<ul style="list-style-type: none"> - Neprekidno dograđivanje sustava edukacije ravnatelja i nastavnika
6.	Jačanje uloge socijalnih partnera	<ul style="list-style-type: none"> - Jačanje suradnje između Ministarstva prosvjete i socijalnih partnera - Jačanje suradnje između škola uključenih u pilot program i poduzetništva - Poticanje inicijative (mali projekti) od strane škola u pilot programu na jačanju lokalne i regionalne suradnje sa socijalnim partnerima 	<ul style="list-style-type: none"> - Eksperimentalno formiranje lokalnih tripartitivnih vijeća škola – lokalna uprava – poduzetnici - Formiranje tripartitivnih savjetodavnih timova na regionalnoj i nacionalnoj razini 	<ul style="list-style-type: none"> - Usavršavanje i institucionalizacija lokalnih, regionalnih i nacionalnog vijeća za VET sustav
7.	Rekonstrukcija mreže škola	<ul style="list-style-type: none"> - Formiranje nacionalnog povjerenstva - Izrada kriterija - Racionalizacija školske mreže i programa - Eksperimentalno formiranje regionalnih školskih centara 	<ul style="list-style-type: none"> - Stvaranje mreže održivih VET centara koji su u stanju omogućiti stjecanje prvog zanimanja i usavršavanja te školovanje za tržište rada i kontinuirano stručno obrazovanje - Eksperimentalno povezivanje srednjeg i višeg strukovnog obrazovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Provođenje projekta povezivanja srednjeg i višeg strukovnog obrazovanja odnosno povezivanje srednjih strukovnih škola i veleučilišta. - Ostvarivanje mreže tehnoloških stručno metodičkih centara

Red. br.	STRATEGIJSKI ASPEKTI	KRATKOROČNO 2001. – 2002.	SREDNJOROČNO 2003.-2006.	DUGOROČNO 2007. – 2010.
8.	Primjena sustava evaulacije i osiguranja kvalitete	EVAULACIJA UČENIKA	<ul style="list-style-type: none"> - Edukacija nastavnika - Postupna primjena u svim školama - standardizacija završnih ispita - Regulacija standarda 	<ul style="list-style-type: none"> - Primjena sustava u svim srednjim školama, poslijesrednjoškolskim obrazovanjem i pokusno višim strukovnim školama
		<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj sustava - Priprava standarda za evaulaciju - Edukacija zaduženih za evaulaciju - Probno testiranje po školama - Probna primjena standardiziranog završnog ispita 		
		EVAULACIJA NASTAVNIKA		
		<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje standarda za evaulaciju - Razvoj metoda evaulacija - Edukacija zaduženih za evaulaciju - Probno testiranje u školama 	<ul style="list-style-type: none"> - Finalizacija standarda - Edukacija zaduženih za evaulaciju - Postupna primjena u ostalim školama 	<ul style="list-style-type: none"> - Primjena sustava u svim srednjim i poslijesrednjoškolskim institucijama
		EVAULACIJA ŠKOLSKE UPRAVE		
		<ul style="list-style-type: none"> - <i>Uspostavljanje standarda za evaulaciju</i> - Razvoj metoda evaulacije - Edukacija zaduženih za evaulaciju - Probno testiranje u školama 	<ul style="list-style-type: none"> - Finalizacija standarda - Edukacija zaduženih za evaulaciju - Postupna primjena u ostalim srednjim strukovnim školama 	<ul style="list-style-type: none"> - Primjenu sustava u svim školama i poslijesrednjoškolskim institucijama - Inovacija metoda evauliranja
		EVAULACIJA NASTAVNIH PROGRAMA		
<ul style="list-style-type: none"> - Uspostava standarda za evaulaciju - Razvoj metoda evaulacije - Edukacija zaduženih za evaulaciju - Probno testiranje u školama 	<ul style="list-style-type: none"> - Evaulacija odobrenih nastavnih programa 	<ul style="list-style-type: none"> - Neprekidno praćenje i evaulacija nastavnih programa u srednjim školama i poslijesrednjoškolskim institucijama 		

Red. br.	STRATEGIJSKI ASPEKTI	KRATKOROČNO 2001. – 2002.	SREDNJOROČNO 2003.-2006.	DUGOROČNO 2007. – 2010.
9.	Razvoj novih oblika financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Pored financiranja iz proračuna tražiti donacijske izvore iz EU - Početi raspravu sa socijalnim partnerima i lokalnom upravom u traženju dodatnih izvora financiranja 	<ul style="list-style-type: none"> - Postizanje suglasnosti za sustav mješovitog financiranja i njegov razvoj u suradnji sa socijalnim partnerima te regionalnim i lokalnim upravama 	<ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje alternativnih mehanizama financiranja kako bi se omogućila veća financijska autonomija škola, veća sloboda učenika pri izboru obrazovanja
10.	Prilagodba zakonskih okvira	<ul style="list-style-type: none"> - Procjena nužnih izmjena i dopuna postojećih zakona - Unapređivanje koordinacije među ministarstvima na području zakonske regulative 	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada i primjena novog zakona o srednjem strukovnom obrazovanju i usavršavanju 	<ul style="list-style-type: none"> - Neprekidna praćenja prikladnosti usvojene zakonske regulative - Priprava, izrada i primjena jedinstvenog zakona za srednje i više strukovno obrazovanje

Institucije zadužene za nosioce ovih aktivnosti su:

- 1. *Ministarstvo prosvjete i športa, Ministarstvo obrta i malog poduzetništva, Ministarstvo gospodarstva***
- 2. *Zavod za školstvo, Centar za istraživanje odgoja i obrazovanja***
- 3. *Komore, sindikati, poslodavci i drugi***